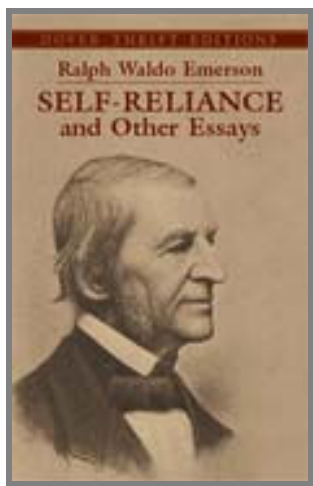

Ralph Waldo Emerson

Mbështetja në vetveten

nga Esetë: Seria e parë (141)

"Ne te quaesiveris extra." (Mos kërko jashtë vetvetes)

“Njeriu është ylli i vet; dhe shpirti që mund
Të ofrojë njeri të ndershëm dhe të përkryer,
E komandon tërë dritën, tërë ndikimin, tërë fatin;
Atij asgjë nuk i bie herët apo tepër vonë.
Aktet tona engjëj tanë janë, ose të mirë ose të këqij,
Hijet tona fatale që ecin qetas krah nesh.”

Epilogu i Honest Man's Fortune (Fati i njeriut të ndershëm)
nga Beaumont dhe Fletcher

e përktheu
Ridvan Bunjaku

|:(|:)
tetor 2010

Eseja II Mbështetja në vetveten

"Ne te quaesiveris extra." (Mos kërko jashtë vetvetes)

“Njeriu është ylli i vet; dhe shpirti që mund
Të ofrojë njeri të ndershëm dhe të përkryer,
E komandon tërë dritën, tërë ndikimin, tërë fatin;
Atij asgjë nuk i bie herët apo tepër vonë.
Aktet tona engjëj tanë janë, ose të mirë ose të këqij,
Hijet tona fatale që ecin qetas krah nesh.”

Epilogu i Honest Man's Fortune (Fati i njeriut të ndershëm)
nga Beaumont dhe Fletcher

Gjuaje foshnjën në gurë,
Jepi gjë nga sisa e ujkonjës;
Le ta kalojë dimrin me shqiponjën e dhelprën,
Fuqia dhe shpejtësia le të jenë duart dhe shputat.

ILEXOVA NJË DITË DISA VARGJE TË SHKRUARA NGA NJË PIKTOR EMINENT, që ishin origjinale dhe jo konvencionale. Shpirti gjithmonë e ndien këshillimin në aso vargje, çfarëdo qoftë tema. Sentimenti që e rrënjosin ato është më i vlefshëm se sa cilido mendim që mund ta përmbajnë. T'i besosh mendimit tënd, të besosh se ajo që është e vërtetë për ty në zemrën tënde private është e vërtetë për të gjithë njerëzit, - kjo është gjeniale. Thuaje bindjen tënde të fshehur, dhe ajo do të jetë sensi universal; sepse ajo më e thella në kohën e duhur bëhet krejtësisht e jashtme, -- dhe mendimi ynë i parë na kthehet te ne nga trumpetat e Gjykimit të Fundit.

Ashtu si është familjar zëri i mendjes për secilin, meritat më të mëdha ua mveshim Moisiut, Platonit, dhe Miltonit, sepse ata i deklaruan të padobishme librat dhe traditat, dhe folën jo çka menduan njerëzit, po çka menduan ata. Njeriu duhet të mësojë ta detektojë dhe të kujdeset për atë rreze të dritës që shkrep nëpër mendjen e vet nga brenda, më shumë se sa për fasadën e qiellit, të shkrimtarëve dhe të të urtëve. E prapë ai e largon pa e vërejtur mendimin e vet, sepse është i veti. Në çdo punë të gjeniut i njohim mendimet tona të refuzuara: ato na kthehen me njëfarë madhështie armiqësore. Për ne veprat e mëdha të artit nuk përmbajnë leksion më afektues se sa kjo. Ato na mësojnë të

mbahemi me përshtypjen tonë spontane me papërkulshmëri të hareshme, kur thirrje të tëra të zërave janë në anën tjetër. Përndryshe, nesër një i huaj do ta thotë, me sens mjeshhtërisht të mirë, saktësisht atë që e kemi menduar dhe ndier tërë kohën, dhe ne do të detyrohemi ta marrim me turp opinionin tonë nga tjetri.

Është një kohë në edukatën e secilit njeri kur ai arrin në bindjen se lakmia është injorancë, se imitimi është vetëvrasje, se ai duhet ta marrë vetveten qoftë për më mirë, qoftë për më keq, si short të vetin; se edhe pse universi i gjerë është plot me të mira, asnjë kokërr e misrit të kultivuar nuk mund të vijë te ai pos përmes punës së tij që e dhuron në atë copë toke që i është dhënë për ta lëruar. Fuqia që qëndron në të është e një natyre të re, dhe askush pos tij nuk e di se çka është ajo që mund ta bëjë ai, as ai nuk e di deri atëherë kur e provon. Jo më kot një fytyrë, një karakter, një fakt, i bën shumë përshtypje atij, dhe një tjetër aspak. Kjo skulpturë në memorie nuk është pa harmoni të para-rregulluar. Syri është vendosur aty ku duhet të bijë një rreze, që të mund të dëshmojë për atë rreze të veçantë. Ne e shprehim veten vetëm përgjysmë, dhe turpërohemi nga ajo ide hyjnore të cilën e përfaqëson secili nga ne. Mund të merret në mënyrë të sigurt si e thënë në masë të duhur dhe për çështje të mira, që të deklarohet me plot besim, por Zoti nuk dëshiron që puna e tij të manifestohet nga qyqarët. Njeriu është i çliruar dhe i hareshëm kur e ka vënë zemrën e tij në punën e tij dhe e ka bërë më të mirën; mirëpo ajo çka ka thënë apo bërë ndryshe, nuk do t'i japë paqe. Është furnizim që nuk furnizon. Gjatë tentimit gjeniu i tij e dezerton atë; asnjë muzë nuk ndihmon, nuk ka invencion, nuk ka shpresë.

Besoji vetvetes: secila zemër vibron në këtë tel. Pranoje vendin që e ka gjetur për ty providenca hyjnore, shoqërinë e bashkëkohësve tu, dhe lidhjen e ngjarjeve. Njerëzit e mëdhenj gjithmonë kanë vepruar kështu, dhe i janë hapur fëmijërisht gjenit të moshës së vet, duke e tradhtuar perceptimin e tyre se i plotbesueshmi absolut ishte i ulur në zemrën e tyre, duke punuar përmes duarve të tyre, duke mbizotëruar në tërë qenien e tyre. Dhe tash ne jemi njerëz të rinj, dhe duhet ta pranojmë në mendjen më të lartë fatin e njëjtë transcendent; dhe nuk jemi miturakë dhe invalidë në një kënd të mbrojtur, as frikacakë që ikin të shpëtojnë para një revolucioni, por udhëheqës, çlirues, dhe mirëbërës, që i binden përpjekjes së Të Çdomundshmit, dhe duke përparuar në Kaos dhe në Errësiirë.

Çfarë profetë të bukur na tregon natyra në këtë temë, në fytyrën dhe sjelljen e fëmijëve, të foshnjave, dhe bile edhe të kafshëve! Këta nuk kanë asi mendje të ndarë dhe rebele, asi mosbesimi ndaj një sentimentit sepse aritmetika jonë e ka llogaritur fuqinë dhe mjetet në kundërshtim me qëllimin tonë. Duke qenë e plotë mendja e tyre, syri i tyre është ende i pamposhtur, dhe kur shikojmë në fytyrat e tyre, hutohemi. Foshnja nuk i përshtatet askujt: të gjithë i përshtaten asaj, ashtu që një foshnje zakonisht i bën katër apo pesë të rritur të cicërojnë dhe të luajnë me të. Pra Zoti i ka pajisur rininë dhe pubertetlijtë dhe njerëzimin hiç më pak se me mprehtësinë dhe sharmin e vet, dhe i ka bërë ata të lakmueshëm dhe graciozë dhe pohimet e tyre të mos lihen pa vëmendje, nëse ata qëndrojnë vetë vertikalisht. Mos mendoni se i riu nuk ka forcë, vetëm sepse nuk mund të të flasë ty e mua. Dëgjo! në dhomën tjetër zëri i tij është mjaftueshëm i qartë dhe empatik. Duket sikur ai di t'iu flasë bashkëkohësve të

vet. I druajtur apo trim, pastaj, ai do të dijë të na bëjë neve të vjetërve shumë të panevojshëm.

Mospërfillja e djelmohave që janë të sigurt për një darkë, dhe që do të neveriteshin si ndonjë zotëri të bëjnë apo të thonë diçka për ta bërë për vete atë darkë, është qëndrimi i shëndetshëm njerëzor. Një djalë në sallon është ajo që është skena në teatër; i pavarur, i papërgjegjshëm, duke i shikuar nga këndi i tij njerëzit dhe faktet derisa kalojnë, ai i gjykon dhe i dënon ata sipas meritave, në mënyrën e atypëratyshme përmbledhëse të djemve, si të mirë, të këqij, interesantë, budallenj, oratorë, telashxinj. Ai nuk e ngarkon veten kurrë për pasojat, për interesat: ai jep verdikt të pavarur, të çiltër. Ti duhet t'i vardisesh: ai nuk të vardiset ty. Por njeriu kurthohet në burg me vetëdijen e vet. Posa të ketë vepruar apo folur me shkëlqyeshmëri, ai është person i përkushtuar, i shikuar nga simpatia apo urrejtja e qindrave, ndjenjat e të cilëve tash duhet të hyjnë në llogarinë e tij. Nuk ka Lethe (lumë të harresës) për këtë. Ah po të mund të kalonte prapë në neutralitetin e vet! Ai që mund t'i shmanget të gjitha betimeve, dhe pasi të ketë vëzhguar, të vëzhgojë prapë nga dëlirësia e njëjtë e pandikuar, e paanshme, e pashitshme, dhe e pafrikësueshme, duhet të jetë gjithmonë i admirueshëm. Ai do t'i shprehte me fjalë opinionet në të gjitha aferat që kalojnë, të cilat, duke u parë sikur të mos ishin private, por të domosdoshme, do të hidheshin si shigjeta në veshin e njerëzve, dhe do t'i mbushnin frikë ata.

Këta janë zërat që i dëgjojmë në vetmi, por ata meken dhe shuhen ndërsa hyjmë në botë. Shoqëria është gjithkund në komplot kundër burrërisë së secilit nga anëtarët e saj. Shoqëria është kompani aksionare, në të cilën anëtarët pajtohen, për ta siguruar më mirë bukën e tij për secilin aksionar, ta nënshtrojnë lirinë dhe kulturën e ngrënësit. Virtyti më i kërkuar është konformiteti (përshtatja, nënshttrimi). Mbështetja në vetveten është neveria e saj. Ajo nuk i do realitetet dhe krijuesit, por emrat dhe zakonet.

Kushdo që do të donte të jetë burrë duhet të jetë jo-konformist. Ai që do të donte të mbledhë palma të pavdekshmërisë nuk guxon të rrethohet nga emri i mirësisë, por duhet ta hulumtojë a është kjo mirësi. Në fund të fundit, asgjë nuk është e shenjtë pos integritetit të mendjes tënde. Shfajësoje veten te vetvetja, dhe do t'i kesh votat e botës. Më kujtohet një përgjigje të cilën kur isha mjaft i ri u nxita t'ia jap një këshilltari të çmuar, që e kishte shprehur të më bezdiste me doktrinën e dashura të vjetra të kishës. Në fjalët e mia, Çka të bëj me shenjtërinë e traditave, nëse jetoj plotësisht nga përbrenda? miku im sugjeroi, - "Por këto impulse mund të jenë nga poshtë, jo nga lart." Iu përgjigja, "Mua nuk më duken ashtu; por nëse jam fëmijë i Dreqit, do të jetoj pra nga Dreqi." Asnjë ligj nuk mund të jetë i shenjtë për mua pos ai i natyrës sime. E mira dhe e keqja janë pos emra shumë lehtë të transferueshëm në atë apo këtë; e vetmja gjë e drejtë është ajo që është sipas kushtetutës sime, e vetmja gjë e gabuar është ajo që është kundër saj. Njeriu duhet të kalojë nëpër të gjitha kundërshtitë, sikur çdo që të ishte vetëm formale dhe jetëshkurtër pos tij. Më vjen turp të mendoj se sa lehtë i dorëzohemi logove dhe emrave, shoqërive të mëdha dhe institucioneve të vdekura. Çdo individ i përmbajtur dhe gojëtar i mirë më afekton dhe më lëkund më shumë se që duhet. Më duhet të shkoj përpjetë dhe në mënyrë vitale, dhe ta flas të vërtetën e vrazhdtë në të gjitha mënyrat. Nëse ligësia dhe kotësia e veshin pallton e filantropisë, a do të

kalojë kjo? Nëse një fanatik i zemëruar e pretendon një shkak zemërgjerë të një anulimi të skllavërisë, dhe vjen te unë me lajmin e ri nga Barbado't, pse të mos i them, 'Shko duaje fëmijën tënd; duaje sëpatën tënde: ji i përzemërt dhe modest: kije atë hijeshi; dhe kurrë mos e lustro ambicien tënde të fortë e të ashpër me këtë ndjeshmëri të jashtëzakonshme për njerëzit e zinj larg një mijë mila. Dashuria jote e largët është zemërim në shtëpi.' E vrazhdtë dhe e pahijshme do të ishte një përshëndetje e tillë, por e vërteta është më e bukur se sa aktrimi i dashurisë. Mirësia jote duhet ta ketë njëfarë lezeti në të, - përndryshe është asgjë. Doktrina e urrejtjes duhet të predikohet si neutralizim i doktrinës së dashurisë kur kjo çaraveshet dhe rënkon. I shmangem babait dhe nënës dhe gruas dhe vëllaut, kur më thërret gjeniu im. Do ta shkruaja në derë, *Tekanjoz*. Në fund të fundit, shpresoj se është diçka më e mirë se sa teket, por nuk mund ta kalojmë ditën në shpjegime. Mos prit nga unë ta tregoj shkakun se pse kërkoj apo pse përjashtoj shoqëri. Pastaj, prapë, mos më trego, siç ia bëri një njeri i mirë sot, për obligimin tim që t'i vë të gjithë njerëzit e varfër në situata të mira. A janë ata të varfrit *e mi*? Po të them, ti filantrop budalla, se më dhimbset dollari, dhjetëcentëshi, centi, që ia jap njerëzve të tillë të cilët nuk më përkasin mua dhe të cilëve nuk iu përkas. Është një klasë e personave të cilët me tërë afinitetin shpirtëror jam i blerë dhe i shitur; për ta do të shkoj në burg, po qe nevoja; por bamirësitë e juaja të llojllojshme të famshme; edukimi në kolegjin e budallenjve; ndërtimi i shtëpive për mbledhje në qëllimin e kotë të të cilave qëndrojnë shumë njerëz tash; lëmosha për pijanecët; dhe Shoqëritë e njëqindfishta të Lehtësimit; - të cilave, e pranoj me turp iu jepem nganjëherë dhe ua jap dollarin, është dollar i lig me të cilin do ta fsheh burrërinë.

Virtytet janë, në vlerësimin popullor, më shumë përjashtime se sa rregulla. Është njeriu *dhe* virtytet e tij. Njerëzit e bëjnë atë që quhet veprim i mirë, siç është një copë trimëri apo bamirësi, sikur janë duke e paguar një gjobë për shlyerjen e mosparaqitjes ditore në parakalim. Punët e tyre bëhen si shfajësim apo justifikim i jetës së tyre në botë. Virtytet e tyre janë pendesa. Unë nuk dua të shlyej, por të jetoj. Jeta ime është për vetveten e jo për spektakël. Më shumë preferoj të jetë e një lloji më të ulët, e të jetë e çiltër dhe e njëtrajtshme, se sa të jetë xixëlluese dhe e paqëndrueshme. Dëshiroj që të jetë e shëndetshme dhe e ëmbël, e jo të ketë nevojë për dietë dhe rrjedhje gjaku. Kërkoj dëshmi primare që je njeri, dhe e refuzoj këtë joshje të njeriut nga veprimet e tij. E di se për vete nuk ka rëndësi se a i bëj apo iu shmangem atyre veprimeve që llogariten si të shkëlqyeshme. Nuk më pëlqen të paguaj për një privilegj aty ku kam të drejtë thelbësore. Të pakta e mesatare siç mund të jenë dhuntitë e mija, unë jam faktikisht i tillë, dhe nuk kam nevojë që ta siguroj veten apo të më sigurojnë shokët e mi, dhe as për ndonjë dëshmi dytësore.

Ajo çka më duhet ta bëj është krejt ajo që më intereson mua, e jo ajo çka mendojnë njerëzit. Ky rregull, me peshë të njëjtë edhe në jetën aktuale edhe atë intelektuale, mund të shërbejë për tërë dallimin ndërmjet madhësisë dhe poshtërsisë. Është më vështirë, sepse gjithmonë do të gjesh asi që mendojnë që e dinë se cila është detyra jote më mirë se sa që e di ti. Është lehtë që në botë të jetohet sipas opinionit të botës, është lehtë që në vetmi të jetosh sipas tëndes; por njeri i madh është ai që në pikë të turmës e mban me ëmbëlsi të përkryer pavarësinë e vetmisë.

Kundërshtimi ndaj përshtatjes me zakonet që për ty janë bërë të vdekura, është se ta shkatërron forcën tënde. E humb kohën tënde dhe e turbullon përshtypjen e karakterit tënd. Nëse mbahesh me kishë të vdekur, kontribuon në një shoqëri të vdekur biblike, voton për një parti të madhe ose për qeverinë ose kundër saj – nën të gjitha këto pamje e kam vështirë ta detektoj njeriun preciz i cili je. Dhe, natyrisht, hiqet kaq shumë forcë nga jeta jote e rregullt. Por bëje punën tënde, dhe unë do të të njoh. Bëje punën tënde, dhe do ta përforcosh vetveten. Njeriu duhet ta konsiderojë se çfarë loje “i mbylli sytë dhe n’mujsa me ju gjetë” është kjo lojë e konformitetit. Nëse e di sektin tënd, e parashikoj argumentin tënd. E dëgjoj një predikues ta shpallë tekstin dhe temën e tij në përshtatshmëri me një nga institucionet e kishës së tij. A nuk e di unë që më parë se nuk ka gjasa ta thotë një fjalë të re dhe spontane? A nuk e di unë se, me tërë këtë paraqitje madhështore false të kontrollimit të themeleve të institucionit, ai nuk do ta bëjë një gjë të tillë? A nuk e di unë se ai i është zotuar vetvetes të mos shikojë pos në një anë, - anën e lejuar, jo si njeri por si meshtar? Ai është avokat shërbyes, dhe kjo atmosferë e stilit është shtirja false më boshe. Epo, shumica e njerëzve i kanë lidhur sytë me një shami apo një tjetër, dhe e kanë lidhur veten me një nga këto komunitete të opinionit. Ky konformitet nuk i bën ata të jenë fals në disa imtësi, autorë të disa rrenave, por fals në të gjitha imtësitë. Secila e vërtetë e tyre është jo krejtësisht e vërtetë. Dyshi i tyre nuk është saktësisht dy, katërshi i tyre nuk është saktësisht katër; kështu që çdo fjalë që e thonë na zhgënjën, dhe nuk e dimë kah t’ia fillojmë që t’i rregullojmë. Në ndërkohë natyra nuk vonon të na pajisë me uniformën e burgut të partisë të cilën e përkrahim. Kemi prirje ta bëjmë një fytyrë dhe një paraqitje të njëjtë, dhe ta mësojmë shkallë-shkallë shprehjen më të butë budallaqe të fytyrës. Është edhe një përjetim ofendues i posaçëm, që nuk dështon në shkaktimin e vetvetes në historinë e përgjithshme; e kam fjalën për “fytyrën budallaqe të lavdërimit,” buzëqeshjen e detyruar që e vendosim në shoqëri ku nuk ndihemi komodë ndaj bisedës që nuk na intereson. Muskujt, jo të lëvizur spontanisht, por të lëvizur nga një kokëfortësi e ulët uzurpuese, shtrëngohen rreth konturave të fytyrës me ndjesinë më të papëlqyeshme.

Për jokonformitetin bota të fshikullon me kamxhik me pakënaqësinë e vet. Dhe prandaj njeriu duhet të dijë ta vlerësojë një fytyrë të thartë. Suditësit shikojnë me dyshim në të në rrugë publike apo në ahengun e mikut. Po ta kishte kjo neveri origjinën në mospërfilljen dhe rezistencën si pjesë të veten, ai mund të shkojë në shtëpi me qetësi të pikëlluar; por fytyrat e tharta të turmës, sikur fytyrat e tyre të ëmbla, nuk kanë shkak të thellë, por vihen dhe hiqen ashtu si fryn era dhe si dirigjon një gazetë. E prapë pakënaqësia e turmës është më e frikshme se sa ajo e senatit dhe e kolegjit. Është mjaft lehtë për një njeri të vendosur, që e njih botën, ta durojë zemërimin e klasave të kultivuara. Zemërimi i tyre është i hijshëm dhe i matur, meqë ata janë të druajtur duke qenë vetë me shumë pika të dobëta. Por kur zemërimin të tyre femëror (në kuptimin: të dobët) i shtohet indinjata e popullit, kur ngrihen injorantët dhe të varfrit, kur forcën shtazarake që ndodhet në thelbin e shoqërisë e bëjnë të hungërijë dhe të vrasë në masë, kërkohet prirje për zemërgjerësi dhe për religjion që ta trajtosh atë hyjnishëm si cikërrimë që nuk të intereson.

Terrori tjetër që na tremb nga vetë-besimi është konsistenca jonë; nderimi për veprimin apo fjalën tonë të kaluar, sepse sytë e tjerëve nuk kanë shënime tjera

për ta llogaritur orbitën tonë pos veprimeve tona të kaluara, dhe ne ngurojmë t'i zhgënjejme ata.

Po pse do të duhej ta mbash kokën mbi supin tënd? Pse të kadalohesh për shkak të kësaj kufome të memories tënde, që të mos kundërshtosh diçka që e ke deklaruar në këtë apo atë vend publik? Të themi se duhet ta kundërshtosh vetveten; e çka pastaj? Duket të jetë rregull i urtisë të mos mbështetesh kurrë vetëm në memorien tënde, dhe krejt rrallë në veprimet e memories së pastër, por ta sjellësh të kaluarën për vlerësim në të tashmen me njëmijë sy, dhe të jetosh gjithmonë në ditë të re. Në metafizikën tënde e ke mohuar personalitetin te Perëndia: e prapë kur vijnë gjestet e sinqerta të shpirtit, ia dorëzon atyre zemrën dhe jetën, edhe pse ato duhet ta veshin Zotin me ngjyrë formë dhe ngjyrë. Leje teorinë tënde, si Xhozefi pallton e tij në dorën e prostitutës, dhe ik zhduku.

Një konsistencë budallaqe është lugati i mendjeve të vogla, e admiruar nga burrshtetasit e vegjël dhe filozofët dhe priftërinjtë. Me konsistencë një shpirt i madh thjesht nuk ka çka të bëjë asgjë. Ai mund të merret me hijen e tij në mur. Fol çka mendon tash me fjalë të ashpra, dhe nesër fol çka mendon e nesërmja prapë me fjalë të ashpra, sado që e kundërshton çdo gjë që e ke thënë sot. – ‘Ah, pra do të sigurohesh që të keqkuptohesh.’ – A është kaq keq, pra, të keqkuptohesh? Pitagora u keqkuptua, edhe Sokrati, edhe Jezusi-Isa, edhe Luteri, edhe Koperniku, edhe Galileo, edhe Njutoni, dhe çdo shpirt i pastër dhe i urtë që është bërë trup. Të jesh i madh domethënë të keqkuptohesh.

Mendoj se asnjë njeri nuk mund t'i shkelë rregullat e natyrës së vet. Të gjitha shpërthimet e vullnetit të tij janë të rrethuara nga ligji i qenies së tij, ashtu siç janë të parëndësishme parregullsitë e Andeve dhe të Himalajeve në lakoren e sferës. As nuk ka rëndësi se si e vlerësoni dhe e provoni atë. Karakteri është si akrostik apo strofë aleksandriane; - lexoje te para, tembrapa, apo nëpër mes, prapë e thotë gjënë e njëjtë. Në këtë kënaqësi, përkundër jetës drunore të cilën ma lejon Zoti, më lejo ta regjistroj ditë pas dite mendimin tim të ndershëm pa prospekt (shikim në të ardhmen) apo retrospekt (shikim në të kaluarën), dhe, nuk mund të dyshoj, do të dalë se është simetrik, edhe pse nuk e mendoj ashtu, dhe nuk e shoh ashtu. Libri im do të duhej të mbajë erë të pishave dhe të gumëzhijë me zukatjen e insekteve. Dallëndyshja në dritaren time duhet ta gërshetojë atë fije të kashtës që e mban në sqepin e vet edhe në rrjetin tim. Ne pranohe mi ashtu si jemi. Karakteri ligjëron përtej dëshirave tona. Njerëzit fantazojnë se mund ta komunikojnë virtytin apo vesin e tyre vetëm përmes veprimeve të dukshme, dhe nuk e shohin se ai virtyt apo ves lëshon frymë në çdo moment.

Do të ketë pajtim në çfarëdo shumëllojshmërie të veprimeve, nëse janë secili i ndershëm dhe i natyrshëm në momentin e vet. Sepse, për vullnetin e dikujt, veprimet do të jenë harmonike, sado të pangjashme të duken. Këto variacione humbin nga shikimi në distancë të vogël, në gjatësi të vogël të mendimit. Një tendencë i bashkon të gjitha ato. Lundrimi i anijes më të mirë është vijë zigzage e qindra ndërrimeve të kurseve. Shihe vijën nga një largësi e mjaftueshme, dhe drejtohet vetë në tendencën mesatare. Veprimi yt i çiltër do ta shpjegojë vetveten, dhe do t'i shpjegojë edhe veprimet e tjera të tua të

sinqerta. Konformiteti yt nuk shpjegon asgjë. Vepra veçmas, dhe ajo që tashmë e ke bërë veçmas do të të justifikojë tash. Madhështia e josh të ardhmen. Nëse mund të jem mjaft i vendosur sot të veproj drejt, dhe t'i përçmoj vështrimet, duhet të kem vepruar kaq shumë drejt më parë sa të më mbrojë tash. Sido që të jetë, vepra drejt tash. Gjithmonë përçmoji pamjet, dhe gjithmonë mundesh. Forca e karakterit është grumbulluese. Të gjitha ditët paraprijëse të virtytit e japin shëndetin e vet në këtë. Çka e krijon madhështinë e heronjve të senatit dhe të arenës, që e mbush kaq shumë imagjinatën? Vetëdija e një treni të ditëve të mëdha dhe të fitoreve prapa. Ata shpërndajnë dritë të bashkuar në aktorin që përparon. Ai shërbehet si nga një eskortë e dukshme e engjëjve. Kjo është ajo që gjuan gjëmim në zërin e Chatham-it, dhe dinjitet në portin e Washington-it, dhe Amerikë në syrin e Adam-it. Nderi është i përndëruar për ne sepse nuk është jetëshkurtër. Është gjithmonë virtyt antik. E admirojmë sot sepse nuk është i të sotmes. E duam dhe i bëjmë nderime, sepse nuk është kurth për dashurinë dhe nderimin tonë, por është i vetë-varur, i vetë-nxjerrë, dhe prandaj i një origjine përsosmërisht të pastër, edhe nëse shfaqet në një person të ri.

Shpresoj që këto ditë kemi dëgjuar për të fundit herë për konformitetin dhe konsistencën. Le të publikohen fjalët dhe le të jenë qesharake tash e tutje. Në vend të gongut për darkë, le ta dëgjojmë një fishkëllimë nga fyelli spartan. Le të mos përkulemi dhe shfajësohemi më kurrë. Një njeri i madh po vjen të hajë në shtëpinë time. Nuk dua ta kënaq; dua që ai të donte të më kënaqë mua. Do të rri këtu për humanitet, dhe megjithëse do ta bëja të sjellshme, do ta bëja të vërtetë. Le ta fyejmë dhe le ta qortojmë mediokritetin e qetë dhe kënaqësinë e ndyrë të kohërave, dhe t'ia flakim në fytyrë zakonit, dhe profesionit, dhe zyrës, faktin që është thelbi i tërë historisë, se ekziston një Mendues dhe Aktor i madh i përgjegjshëm që punon kudo ku punon një njeri; se njeriu i vërtetë nuk i takon asnjë kohe apo vendi tjetër, por është qendra e gjërave. Ku është ai, aty është natyra. Ai të mat ty, dhe të gjithë njerëzit, dhe të gjitha ngjarjet. Zakonisht, çdo kush në shoqëri na kujton diçka tjetër, apo ndonjë person tjetër. Karakteri, realiteti, nuk të kujton për kurrë tjetër; ai ndodh në tërë krijimin. Njeriu duhet të jetë kaq shumë, sa që duhet t'i bëjë të gjitha rrethanat të parëndësishme. Çdo njeri i vërtetë është shkak, shtet, dhe moshë; kërkon hapësira dhe numra dhe kohë të pafundme dhe të plota që ta kryejë dizajnin e vet; dhe brezat e ardhshëm duket se i ndjekin hapat e tij si treni i klientëve. Një njeri është lindur Cezar, dhe epoka me radhë pastaj e kemi Perandorinë Romake. Krishti u lind, dhe miliona mendje rriten dhe i qëndrojnë kaq besnikë gjenialitetit të tij, sa që ngatërrohet me virtytin dhe mundësinë e njeriut. Një institucion është hija e zgjatur e një njeriu; si Monakizmi, i Vetmitarit Antony; Reformimi, i Luther-it; Kuakerizmi, i Fox-it; Metodizmi, i Wesley-it; Anulimi i Skllavërisë, i Clarkson-it. Scipio (hero), që Milton e quajti "shtati i Romës"; dhe tërë historia e zberthen vetveten lehtësisht në biografinë e disa personave të vendosur dhe seriozë.

Le ta dijë pra njeriu vlerën e vet, dhe le t'i mbajë gjërat nën shputat e veta. Le të mos shikojë vjedhurazi apo të vjedhë, apo të përvidhet lart e poshtë me frymën e një djali që mbahet nga bamirësia, të një të poshtri, apo të një ngatërrestari, në botën që ekziston për të. Por njeriu në rrugë, duke mos gjetur vlerë në vetveten që korrespondon me forcën që e ka ndërtuar një kështjellë apo që e ka skulpturuar një zot të mermertë, ndihet i varfër kur i shikon ato.

Për të një pallat, një statujë, apo një libër i shtrenjtë kanë ajër të huaj dhe të frikshëm, ngjashëm si një ekuipazh gazmor, dhe duket sikur thonë, 'Kush je ti, Zotëri?' E prapë të gjithë janë të tij, vardisës për vëmendjen e tij, lutës për zotësitë e tij që do të dalin dhe do të pushtojnë. Piktura e pret vendimin tim; nuk është të më urdhërojë mua, por unë jam për t'i caktuar kërkesat e saj për lavd. Ajo fabula e njohur e pijanecit që është marrë i pirë "dru" në rrugë, është bartur te shtëpia e dukës, është pastruar dhe veshur dhe shtrirë në shtratin e dukës, dhe është bindur që ka qenë i çmendur, ia ka borxh popullaritetin e vet faktit që e simbolizon kaq mirë gjendjen e njeriut, që në botë është një farë pijaneci, por kohë pas kohe zgjohet, e përdor arsyen e vet, dhe e zbulon veten si princ të vërtetë.

Të lexuarit tonë është lypsar dhe lajkatar. Në histori, imagjinata jonë na mashtron. Mbretëria dhe sundimi, fuqia dhe prona, janë fjalor më pompoz se sa ushtarët John dhe Edward në një shtëpi të vogël dhe në punë të ditës së zakonshme; por gjërat e jetës janë të njëjta për të dyjat; totali i të dyjave është i njëjtë. Pse gjithë ky respekt për Alfredin, Skënderbeun, dhe Gustavin? Të themi se kanë qenë të virtytshëm; a e kanë harxhuar virtytin? Kur njerëzit privatë veprojnë me pikëpamje origjinale, lustra do të bartet nga veprimet e mbretërve në ato të fisnikëve.

Bota është udhëzuar nga mbretërit e saj, që i kanë magnetizuar kaq shumë sytë e popujve. Përmes këtij simboli kolosal është shpjeguar respekti i ndërsjellë që pritet nga njeriu te njeriu. Besnikëria gazmore me të cilën njerëzit gjithkund e kanë përjetuar mbretin, pronarin fisnik, apo të madh që të ecë ndërmjet tyre sipas ligjit të vet, ta bëjë masën e vet të njerëzve dhe të gjërave, dhe ta ndryshojë të tyren, të paguajnë për përfitimet jo me para por me nder, dhe ta paraqesin ligjin në këtë person, ishte simboli përmes të cilit ata fshehtas e kanë treguar vetëdijen e vet të të drejtës dhe atraktivitetit të vet, të drejtën e secilit njeri.

Magnetizmi të cilin e ushtron tërë veprimi origjinal shpjegohet kur e hetojmë arsyen për vetë-besim. Kush është I Besuari? Çfarë është vetja autoktone, në të cilën mund të bazohet mbështetja universale: Çfarë është natyra dhe fuqia e atij ylli që e huton shkencën, pa paralaks, pa elemente të llogaritshme, nëse shfaqet shenja më e vogël e pavarësisë? Hulumentimi na çon te ai burim, që është njëkohësisht thelbi i gjeniut, i virtytit, dhe i jetës, të cilin e quajmë Sponanitet apo Instinkt. Këtë mençuri primare e shënojmë si Intuitë, ndërsa të gjitha mësimet tjera janë shkollime. Në atë forcë të thellë, fakti i fundit pas të cilit nuk mund të shkojë analiza, të gjitha gjërat e gjejnë origjinën e vet të përbashkët. Sepse, ndjenja që të jesh që ngrihet në momentet e qeta, nuk e dimë se si, në shpirt, nuk është e ndryshme nga gjërat, nga hapësira, nga drita, nga koha, nga njeriu, por një me to, dhe qartas rrjedh nga burimi i njëjtë prej nga rrjedhin jeta dhe qenia e tyre. Së pari e përdorim bashkë jetën nga e cila ekzistojnë gjërat, dhe pastaj i shohim ato si forma në natyrë, dhe harrojmë se e kemi përdorë bashkë shkakun e tyre. Këtu është fontana e veprimeve dhe e mendimeve. Këtu janë mushkëritë e atij inspirimi që i jep njeriut urti, dhe që nuk mund të mohohet pa mungesë besimi dhe ateizëm. Ne ndodhemi në prehër të inteligjencës së pafund, që na bën pranues të të vërtetës së saj dhe organe të aktivitetit të saj. Kur e shohim qartë drejtësinë, kur e shohim qartë të vërtetën, nuk bëjmë asgjë nga vetja, por e lejojmë një kalim te rrezet e saj.

Nëse pyesim se prej nga vjen kjo, nëse kërkojmë t'i fusim hundët në shpirtin që shkakton, tërë filozofia është gabim. Prezenca apo mungesa e saj është krejt çka mund të pohojmë. Çdo njeri i dallon veprimet vullnetare të mendjes së tij, dhe perceptimet jovullnetare të tij, dhe e di se perceptimet e tij jovullnetare i takojnë një besimi të përkryer. Ai mund të gabojë në shprehjen e tyre, por ai e di se këto gjëra janë kështu, si dita dhe nata, nuk janë për t'u diskutuar. Veprimet dhe marrjet e mija me paramendim nuk janë asgjë pos bredhje; fantazimi më i fjetur, emocioni më i dobët autokton, e komandojnë kureshtjen dhe respektin tim. Njerëzit që nuk mendojnë me kujdes e kundërshtojnë lehtësisht deklarinim e perceptimeve si të opinioneve, apo edhe më lehtë; sepse, ata nuk bëjnë dallim ndërmjet perceptimit dhe nocionit. Ata mendojnë se unë zgjedh ta shoh këtë apo atë gjë. Por perceptimi nuk është kapriçioz por vendimtar. Nëse e shoh një tipar, fëmijët e mi do ta shohin pas meje, dhe me kalimin e kohës, tërë njerëzimi, - edhe pse mund të ndodhë që askush nuk e ka parë para meje. Sepse perceptimi im i saj është po aq faktik sa dielli.

Relacionet e shpirtit me frymën hyjnore janë kaq të pastra, sa që është përdhosëse të kërkojmë ndihma ndërmjetësuese. Duhet të jetë kështu: kur Zoti flet ai duhet t'i komunikojë, jo një gjë, por të gjitha gjërat; duhet ta mbushë botën me zërin e tij; duhet ta shpërhapë tutje dritën, natyrën, kohën, shpirtat, nga qendra e mendimit të tashëm. Kurdo që një mendje është e thjeshtë, dhe e pranon një urti hyjnore, gjërat e vjetra vdesin, - mjetet, mësuesit, tekstet, tempujt bien; ajo jeton tash, dhe e absorbon të kaluarën dhe të ardhmen në momentin e tanishëm. Të gjitha gjërat bëhen të shenjta duke u lidhur me të, - njëra po aq sa tjetra. Të gjitha gjërat zbërthehen në qendrën e tyre sipas shkakut të tyre, dhe, në mrekullinë universale, mrekullitë e imta dhe të veçanta zhduken. Nëse, prandaj, një njeri pretendon të dijë dhe të flasë për Zotin, dhe ju kthen prapa në frazeologjinë e ndonjë populli të shkatërruar në një vend tjetër, në një botë tjetër, mos i besoni. A është lajthia më e mirë se sa lisi i vet që është plotshmëria dhe përmbushja e saj? A është prindi më i mirë se sa fëmija në të cilin ai e ka derdhur qenien e tij të pjekur? Prej nga, pra, ky admirim i të kaluarës? Shekujt janë komplotistë kundër gjendjes së shëndetshme dhe autoritetit të shpirtit. Koha dhe hapësira nuk janë pos ngjyra fiziologjike që i bën syri, por shpirti është dritë; aty ku është ai, është ditë; aty ku ka qenë, është natë; dhe historia është pafytyrësi dhe fyerje, nëse është çkado më shumë se sa një fabul e hareshme apo alegori e qenies sime dhe asaj që bëhem.

Njeriu është i druajtur dhe shfajësues; ai nuk është më vertikal; ai nuk ka guxim të thotë 'Unë mendoj,' 'Unë jam,' por e citon ndonjë shenjta apo urtak. Ai turpërohet para fijos së barit apo trëndafilin që lulëzon. Këta trëndafila nën dritaren time nuk kanë referencë me trëndafilat e kaluar apo me ata që janë më të mirë; ata janë ata që janë; ata ekzistojnë me Zotin sot. Për ta nuk ekziston koha. Thjeshtë është trëndafilin; është i përkryer në çdo moment të ekzistencës së vet. Para se të shpërthejë një syth, tërë jeta e tij vepron; në lulen e çelur nuk ka më tepër; në rrënjën pa gjethe nuk ka më pak. Natyra e saj është e kënaqur, dhe ajo e kënaq natyrën, në të gjitha momentet njëjloj. Por njeriu i shtyn punët për më vonë, apo sjell ndër mend; ai nuk jeton në të tashmen, por me sy të rikthyer e vajton të kaluarën, apo i pavëmendshëm ndaj bollëkut që e rrethon, rri në maje të gishtave për ta parashikuar të ardhmen.

Ai nuk mund të jetë i lumtur dhe i fuqishëm derisa të mos jetojë edhe ai me natyrën në të tashmen, përmbi kohën.

Kjo duhet të jetë mjaft e qartë. E prapë shihni çfarë mendje të fuqishme kanë guximin të mos e dëgjojnë ende vetë Zotin, pos nëse ai e flet frazeologjinë e ku ta di kujt, David-it, apo Jeremiah-s, apo Paul-it. Ne nuk do të caktojmë gjithmonë çmim kaq të madh për disa tekste, për disa jetëra. Ne jemi si fëmijët që i përsërisin në mënyrë rutinore fjalitë e gjysheve dhe të mësuesve privatë, dhe, ndërsa plaken, të njerëzve të talentit dhe të karakterit që kanë shanse t'i shohin, - duke i kujtuar me mundim fjalët e sakta që i kanë thënë ata; pastaj, kur këta vijnë në pikëshikimin që e kanë pasur ata që i kanë shprehur ato thënie, këta i kuptojnë ata, dhe janë të gatshëm t'i lëshojnë fjalët; sepse, në çdo kohë, këta mund t'i përdorin fjalët si të mira kur të vijë rasti. Nëse jetojmë vërtet, do të shohim vërtet. Është po aq lehtë për njeriun e fuqishëm të jetë i fuqishëm, sa është për të dobëtin të jetë i dobët. Kur kemi perceptim të ri, me qejf do ta shkarkojmë memorien nga thesaret e saj të grumbulluara si mbeturina të vjetra. Kur një njeri jeton me Zotin, zëri i tij do të jetë po aq i ëmbël sa gurgullima e përroit dhe shushurima e misrit.

Dhe tani në fund e vërteta më e lartë në këtë temë mbetet e pathënë; me gjasë nuk mund të thuhet; sepse krejt ajo që e themi është të kujtuarit e kahmotshëm i intuitës. Ai mendim, të cilit tani mund t'i qasem më së afërti për ta thënë, është ky. Kur e mira është afër teje, kur ke jetë në vetvete, nuk është sipas ndonjë mënyre të njohur apo me të cilën je mësuar; nuk do t'i dalloni gjurmët e dikujt tjetër; nuk do ta shihni fytyrën e njeriut; nuk do ta dëgjoni ndonjë emër; -- mënyra, mendimi, e mira, do të jenë plotësisht të huaja dhe të reja. Ajo do ta përjashtojë shembullin dhe përvojën. Ti e merr mënyrën nga njeriu, nuk ia çon atij. Të gjithë personat që kanë ekzistuar ndonjëherë janë shërbyesit e tij të harruar. Njëjtë, frika dhe shpresa janë nën të. Bile ka diçka të ulët edhe në shpresë. Në momentin e vizionit, nuk ka asgjë që mund të quhet mirënjohje, apo vërtet gëzim. Shpirti i ngritur mbi pasionin e vëren identitetin dhe shkaktimin e përhershëm, e percepton vetë-ekzistencën e Të Vërtetës dhe Të Drejtës, dhe e qetëson vetveten duke e ditur se të gjitha gjërat shkojnë mirë. Hapësirat e mëdha të natyrës, Oqeani Atlantik, Deti Jugor, - intervalet e gjata të kohës, vitet, shekujt, - janë pa vlerë. Kjo që e mendoj dhe e ndiej është themel i çdo gjendjeje të mëparshme të jetës dhe të rrethanave, siç është themel i të tashmes sime, dhe i asaj që quhet jetë, dhe asaj që quhet vdekje.

Vetëm jeta shërben, jo ajo që e kemi jetuar. Fuqia ndalet në momentin e pushimit; ajo qëndron në momentin e kalimit nga një gjendje e kaluar në një gjendje të re, në përplasjen e ujit në gji, në vërsuljen kah një synim. Këtë fakt të vetëm e urren bota, që shpirti *bëhet*; prandaj gjithmonë e zhvlerëson të kaluarën, i kthen të gjitha pasuritë në varfëri, tërë famën në turp, e përzien shenjtin me mashtruesin, i largon Jesusin dhe Judën njëlloj mënjanë. Pse, pra, po lllomotisim për mbështetjen në vetveten? Meqë shpirti është prezent, do të ketë fuqi jo siguroese por vepruese. Të flasësh për mbështetjen është mënyrë e dobët e jashtme e të folurit. Më mirë fol për atë që mbështetet, sepse funksionon dhe është. Kush ka më shumë bindje se unë, më zotëron, edhe pse nuk do të duhej ta ngritë gishtin. Përreth tij unë patjetër rrotullohem nga graviteti i shpirtrave. Na duket retorike, kur flasim për virtytin e lartë. Ende

nuk e shohim se virtyti është Lartësia, dhe se një njeri apo një grup i njerëzve, plastikë dhe të depërtueshëm të principet, sipas ligjit të natyrës patjetër i mposhtin dhe i drejtojnë të gjitha qytetet, popujt, mbretërit, njerëzit e pasur, poetët, që nuk janë të tillë.

Ky është fakti vendimtar të cilin e arrijmë kaq shpejt në këtë temë, si edhe në çdo temë, zbërthimi i të gjithave në NJËSHIN gjithmonë të bekuar. Vetë-ekzistenca është atributi i Shkakut Suprem, dhe e përbën masën e të mirës sipas shkallës në të cilën hyn në të gjitha format më të ulëta. Të gjitha gjërat reale janë të tilla sipas asaj se sa kanë virtyt. Tregtia, ekonomia bujqësore, gjuetia, peshkimi i balenave, lufta, gojëtaria, pesha personale janë disi, dhe e tërheqin respektin tim si shembuj të prezencës së tij dhe të veprimit të papastër. E shoh ligjin e njëjtë duke punuar në natyrë për mbrojtje dhe rritje. Fuqia është në natyrë masa thelbësore e drejtë. Natyra nuk vuan asgjë për të mbetur në mbretëritë e saj që nuk mund t'i ndihmojnë vetes. Zanafilla dhe pjekja e një planeti, drejtpeshimi dhe orbita e tij, druri i përkulur që e rimerr veten nga era e fortë, burimet vitale të çdo kafshe dhe bime, janë demonstrime të shpirtit vetë-mjaftues, dhe prandaj vetë-mbështetës.

Kështu të gjitha përqendrohen: të mos bredhim; të rrimë në shtëpi me shkakun. T'i lëmë pa ndjenja dhe t'i mahnitim turmën imponuese të njerëzve dhe të librave dhe të institucioneve, me një deklaram të thjeshtë të faktit hyjnor. Urdhëroni pushtuesit t'i heqin këpucët nga shputat e tyre, sepse Zoti është këtu përbrenda. Le t'i vlerësojë thjeshtësia jonë, bindja jonë ndaj ligjit tonë ta demonstrojë varfërinë e natyrës dhe të pasurisë në krahasim me bollëkun tonë të lindur.

Por tash ne jemi turmë. Njeriu nuk qëndron në ndjenjë të respektit ndaj njeriut, dhe as gjenialiteti i tij nuk qortohet të rrijë në shtëpi, ta vërë veten në komunikim me oqeanin e brendshëm, por shkon jashtë ta kërkojë si lëmoshë një gotë ujë nga bakallet e njerëzve tjerë. Duhet të shkojmë vetëm. Më pëlqen kisha e heshtur para se të fillojë shërbimi, më shumë se cilido predikim. Sa të largët, sa të freskët, sa të dëlirë duken personat, secili i rrethuar me zonë të mendimeve apo vend të shenjtë! Pra le të ulemi gjithmonë. Pse t'i marrim mbi vete gabimet e shokut tonë, apo gruas, apo babait, apo fëmijës, sepse ulen përreth në vatrën tonë, apo se thuhet se e kanë gjakun e njëjtë? Të gjithë njerëzit e kanë gjakun tim, dhe unë e kam të të gjithë njerëzve. Për këtë unë nuk do ta përvetësoj zemërimin apo budallakinë e tyre, bile deri në nivelin të jem i turpëruar nga to. Por izolimi yt nuk duhet të jetë mekanik, por shpirtëror, domethënë, duhet të jetë lartësim. Nganjëherë tërë bota duket të jetë në komplot të të bezdisë me cikërrima të theksuara. Miku, klienti, fëmija, sëmundja, frika, dëshira, bamirësia, të gjitha trokasin përnjëherë në derën tënde të banjos, dhe thonë, - 'Dil dhe eja te ne.' Por mbaje gjendjen tënde; mos bjer në konfuzionin e tyre. Fuqinë që njerëzit e kanë për të më ngacmuar, ua jap me kuriozitet të dobët. Asnjë njeri nuk mund të vijë afër meje pos përmes aktit tim. "Atë që e duam atë e kemi, por përmes dëshirës e lëmë veten pa dashuri."

Nëse s'mundemi që përnjëherë të ngrihemi në shenjtëritë e bindjes dhe të besimit, të paktën le t'i rezistojmë joshjeve tona; le të hyjmë në gjendjen e luftës dhe ta zgjojmë Thor-in dhe Woden-in, guximin dhe qëndrueshmërinë, në gjokset tona saksone. Kjo do të bëhet në kohën tonë të qetë duke e folur të

vërtetën. Frenoje këtë mirëpritje të rrejshme dhe këtë dhembshuri të rrejshme. Mos jeto më me shpresën në këta njerëz të mashtruar dhe mashtrues me të cilët bisedojmë. Thuaju atyre, O baba, Oj nënë, O vëlla, O mik, kam jetuar me ty sipas pamjeve deri këtu. Tash e tutje jam i të vërtetës. Le të jetë e ditur për ty se tash e tutje nuk i bindem asnjë ligji më të vogël se sa ligjit të përgjithmonshëm. Nuk do të kem marrëveshje por afërsi. Do të përpiqem të kujdesem për prindërit e mi, ta përkrahi familjen time, të jem burri i dëlirë i një gruaje, por këto relacione më duhet t'i përmbush sipas një mënyre të re dhe të padëgjuar. Tërhiqem nga zakonet tuaja. Më duhet të jem vetvetja. Nuk mund ta thyej vetveten më për ty, apo ju. Nëse mund të më doni kështu çfarë jam, do të jemi më të lumtur. Nëse s'mundeni, prapë do të kërkoj ta meritoj që të më doni. Nuk do t'i fsheh gustot as neveritë e mija. Do të besoj kaq shumë se çka është e thellë është e shenjtë, sa që do ta bëj fuqishëm nën dritë të diellit e të hënës çkado që më gëzon thellësisht, dhe që ma cakton zemra. Nëse je bujar, do të të dua; nëse nuk je, nuk do të të lëndoj ty e vetveten me përkujdesje të pasinqerta. Nëse je i vërtetë, por jo në të vërtetën e njëjtë me mua, mbahu me shokët e tu; unë do t'i kërkoj të mitë. E bëj këtë jo vetjakshëm, por me plot nderim dhe vërtet. Është njëlloj interes i yti, dhe i imi, dhe i të gjithë njerëzve, sado gjatë të kemi jetuar në rrena, që të jetojmë në të vërtetën. A tingëllon kjo ashpër sot? Së shpejti do ta duash atë që diktohet nga natyra jote si dhe e imja, dhe, nëse e përcjellim të vërtetën, do të na japë siguri përfundimisht. – Por kështu mund t'iu japësh dhembje këtyre miqve. Po, por nuk mund ta shes lirinë time dhe fuqinë time, për ta ruajtur ndjeshmërinë e tyre. Pos kësaj, të gjithë personat i kanë momentet e arsyes, kur shohin në regjionin e të vërtetës absolute; atëherë ata do të më japin të drejtë, dhe do ta bëjnë gjënë e njëjtë.

Njerëzia mendojnë se refuzimi yt i standardeve të përhapura është refuzim i tërë standardit, dhe antinomianizëm¹; dhe sensualisti i patrembur do ta përdorë emrin e filozofisë për t'i praruar krimet e tija. Por ligji i ndërgjegjes mbetet. Janë dy vende për t'u rrëfyer, në njërin nga të cilët duhet të rrëfëhem. Mund ta plotësoni ciklin tuaj të detyrave duke e pastruar veten në mënyrën *direkte*, apo *reflekte*. Mendojeni, a i keni kënaqur relacionet tuaja me babain, nënën, kushëririn, fqin, qytetin, macen, dhe qenin; a mundet dikush nga këta të të qortojë. Por mund edhe ta shpërfill këtë standard reflektues, dhe ta ç'obligoj veten te vetvetja. I kam kërkesat e mija të ashpra dhe rrethin e përkryer. Ai e mohon emrin e detyrimit në shumë zyra që quhen detyrime. Por nëse mund t'i shkarkoj borxhet e tij, kjo ma mundëson ta zbatoj kodin popullor. Nëse dikush paramendon se ky ligj është i dobët, le ta mbajë urdhrin e tij një ditë.

Dhe vërtet kërkohet diçka hyjnore në atë që i ka braktisur motivet e rëndomta të njerëzimit, dhe e ka marrë në sy ta besojë vetveten si mbikëqyrës. Qoftë lart zemra e tij, plot besim vullneti i tij, i pastër shikimi i tij, dhe të mund të jetë, me zell të mirë, - doktrinë, shoqëri, ligj - për vetveten, që një qëllim i thjeshtë të jetë për të aq i fortë sa ç'është një domosdoshmëri e hekurt për të tjerët!

¹ Besim që e ka zanafillën në teologjinë e krishterë që vetëm besimi, e jo bindja ndaj ligjit religjioz, nevojitet për shpëtim

Nëse cilido njeri i konsideron aspektet e tashme të asaj që me nderim quhet *shoqëri*, ai do ta shohë nevojën e këtyre etikave. Pejza muskulore dhe zemra e njeriut duket të jenë të stërzgjatura, dhe ne bëhemi rënkues të ndruajtur e të dëshpëruar. Ne frikohemi nga e vërteta, frikohemi nga fati i mirë, frikohemi nga vdekja, dhe frikohemi nga njëri-tjetri. Epoka jonë nuk prodhon persona të mëdhenj e të përkryer. Duam meshkuj dhe femra që do ta ripërtërijnë jetën dhe gjendjen tonë shoqërore, por e shohim se shumica e natyrave janë të falimentuara, nuk mund t'i kënaqin dëshirat e veta, kanë ambicie përtej tërë proporcionit ndaj forcës së tyre praktike, dhe përkulen e lypin ditë e natë vazhdimisht. Mirëmbajtja jonë e shtëpisë është lypsare, artet tona, profesionet tona, martesat tona, religjionin tonë, nuk e kemi zgjedhur, por e ka zgjedhur shoqëria për ne. Ne jemi ushtarë të sallonit. Ne i shmangemi betejës dhëmb-për-dhëmb të fatit, ku lindet fuqia.

Nëse të rinjtë tanë dështojnë në ndërmarrjet e tyre të para, ata e humbin krejt toruan. Nëse një tregtar i ri nuk ka sukses, njerëzit thonë që ai është *rrënuar*. Nëse gjeniu më i shkëlqyeshëm studion në një nga fakultetet tona, dhe nuk emërohet në një zyre brenda një viti pas kësaj në qytetet apo periferitë e Bostonit apo Nju Jorkut, miqve të tij dhe atij vetë i duket se e ka mirë të dekurajohet, dhe të anohet tërë pjesën tjetër të jetës. Një derrkuc i guximshëm nga New Hampshire apo Vermont-i, që me rend i provon të gjitha profesionet, që *grupon*, *kultivon*, *shet me pakicë*, e mban një shkollë, predikon, e redakton një gazetë, shkon në Kongres, e blen një qytezë, e kështu me radhë, disa vite radhazi, dhe gjithmonë, si mace, bie në këmbët e veta, vlen sa njëqind kësi kukulla të qytetit. Ai ec krah për krah me ditët e veta, dhe nuk i vjen turp që 'nuk e studion një profesion', sepse ai nuk e shtyn jetën e vet për më vonë, por e jeton tashmë. Ai nuk e ka një rast, po qindra raste. Le t'i çelë një stoik resurset e njeriut, dhe t'iu tregojë njerëzve që nuk janë shelgje të përkulura, por munden dhe duhet ta lirojnë vetveten; se me ushtrimin e vetë-besimit, do të paraqiten fuqi të reja; se një njeri është fjala e bërë trup, i lindur ta derdhë shërimin në popuj, se ai duhet të turpërohet nga dhembshuria jonë, dhe se momenti që ai vepron nga vetvetja, duke i gjuajtur ligjet, librat, idhujtaritë, dhe zakonet për dritare, më nuk ndiejmë keqardhje për të, por e falënderojmë dhe admirojmë atë, - dhe se mësuesi do ta kthejë jetën e njeriut në madhësi, dhe do ta bëjë emrin e tij të dashur për tërë historinë.

Është lehtë të shihet se një mbështetje më e madhe në vetveten patjetër bën revolucion në të gjitha shërbesat dhe relacionet e njerëzve; në religjionin e tyre; në edukimin e tyre; në ndjekjet e tyre; në mënyrat e të jetuarit; në shoqërimin e tyre; në pronën e tyre; në pamjet e tyre spekulative.

1. Në cilat lutje e lejojnë njerëzit vetveten! Ajo që ata e quajnë shërbesë e shenjtë nuk është gjithaq e guximshme dhe burrërore. Lutja shikon jashtë dhe kërkon që njëfarë shtese e huaj të vijë përmes njëfarë virtyti të huaj, dhe e humb vetveten në labirintet e pafundme të natyrales dhe mbinatyrales, dhe të ndërmjetshmes dhe çudibërëses. Lutja që e dëshiron një komoditet të veçantë, - çkado më pak se sa të gjitha të mirat, - është e ligë. Lutja është soditja e fakteve të jetës nga pika më e lartë e shikimit. Është monologu i një shpirti vështrues dhe të ngazëllyer. Është shpirti i Zotit që i shpall punët e veta mirë. Por lutja si mjet për ta arritur një qëllim privat është e pakuptim dhe vjedhje. Ajo supozon dualizëm e jo unitet në natyrë dhe vetëdije. Posa të jetë njeriu një

me Zotin, ai nuk do të kërkojë lëmoshë. Ai pastaj do ta shohë lutjen në të gjitha veprimet. Lutja e bujkut që gjunjëzohet në arën e vet për ta pastruar nga barërat e këqija, lutja e rremtarit që gjunjëzohet me lëvizjen e rremit të tij, janë lutje të vërteta të dëgjua nëpër natyrë, edhe pse për qëllime të kursyera. Caratach-u, në Bonduca-n e Fletcher-it, kur këshillohet që ta pyesë mendjen e zotit Audate, përgjigjet, -

“Kuptimi i tij i fshehur qëndron në përpjekjet tona;

Vlerat tona janë zotërat tonë më të mirë.”

Një lloj tjetër i lutjeve false janë ndjenjat tona të keqardhjes. Pakënaqësia është nevojë për mbështetje në vetveten: është dobësi e vullnetit. Ndiej keqardhje për katastrofat, nëse kështu mund t'i ndihmosh vuajtësit; nëse jo, merru me punët e tua, dhe tashmë e keqja fillon të riparohet. Dhimbja jonë keqardhëse është po aq e pavlerë. Shkojmë te ata që lotojnë si budallenj, dhe ulen dhe kërkojnë shoqëri, në vend që t'ua kujtojmë të vërtetën dhe shëndetin me goditje të forta tronditëse, duke i kthyer përsëri në komunikim me arsyen e vet. Fshehtësia e fatit është gëzimi në duart tona. I mirëseardhur gjithmonë për zotërat dhe njerëzit është njeriu që i ndihmon vetes. Për të të gjitha dyert janë hap-e-krah: atë e mirëpresin të gjitha gojët, të gjithë titujt e kurorëzojnë, të gjithë sytë e përcjellin me dëshirë të zjarrtë. Dashuria jonë shkon te ai dhe e përqafton, sepse ai nuk kishte nevojë për të. Ne etshëm dhe plot nderim e ledhatojmë dhe e lartësojmë, sepse ai u mbajt në rrugën e tij dhe e përbuzi mosmiratimin tonë. Zotërat e duan atë sepse njerëzit e urryen atë. “Për të vdekshmin këmbëngulës,” ka thënë Zoroaster-i (Zaratustra), “të Pavdekshmit e bekuar vijë shpejt.”

Ashtu si janë lutjet e njeriut sëmundje për vullnetin, ashtu janë qëndrimet sëmundje për intelektin. Ata thonë si ata Izraelitët e pamend, ‘Le të mos na flasë Zoti neve, që të mos vdesim. Fol ti, fol cilido njeri me ne, dhe ne do të bindemi.’ Gjithkund jam i penguar që ta takoj Zotin në vëllanë tim, sepse ai i ka mbyllur dyert e tempullit të vet, dhe reciton fabula thjesht të Zotit të vëllaut të tij, apo të vëllaut të vëllaut. Çdo mendje e re është klasifikim i ri. Nëse del mendje e një aktiviteti dhe fuqie të pazakonshme, një Locke, një Lavoisier, një Hutton, një Bentham, një Fourier, ai e imponon klasifikimin e vet në njerëzit e tjerë, dhe qe! një sistem i ri. Në proporcion me thellësinë e mendimit, dhe kështu me numrin e objekteve që i prek dhe i sjell në domenin e kuptimit të nxënësit, është vetëkënaqësia e tij. Por para së gjithash kjo është e dukshme te qëndrimet dhe kishat, që janë po ashtu klasifikime të një mendjeje të fuqishme që vepron në mendimin thelbësor të obligimit, dhe relacioni i njeriut me Më të Lartin. I tillë është Kalvinizmi, Kuakerizmi, Swedenborgizmi. Nxënësi e përjeton të njëjtën kënaqësi në nënrenditjen e çdo gjëje në terminologjinë e re, si një çupë që sapo e ka mësuar botanikën duke parë kështu planet tokë të ri dhe stinë të reja. Do të ndodhë për një kohë, që nxënësi ta konstatojë se fuqia e tij intelektuale është rritur nga studimi i mendjes së mjeshtrit të tij. Por në të gjitha mendjet e pabalansuara, klasifikimi idhullizohet, merret si qëllim, dhe jo si mjet që shterohet shpejt, ashtu që muret e sistemit përzihen në sytë e tyre në horizontin e largët me muret e universit; trupat qiellorë ndriçues atyre iu duken se varen në harkun që e ka ndërtuar mjeshtri i tyre. Ata nuk mund ta paramendojnë se si ju të

huajt keni të drejtë të shihni, - si mund të shihni; 'Kjo duhet të jetë kështu: disi e keni vjedhur dritën nga ne.' Ata ende nuk e perceptojnë se drita, josistematike, e pathyeshme, do të depërtojë në cilëndo kasolle, bile edhe në të tyren. Le të kujisin për ca kohë e le ta quajnë të veten. Nëse janë të ndershëm dhe veprojnë mirë, shtalla e tyre e re aktualisht e pastër e e rregulluar do të jetë tepër e ngushtë dhe e ulët, do të plasaritet, do të përkulet, do të kalbet dhe do të shuhet, dhe drita e pavdekshme, krejt e re dhe plot gëzim, me një milion orbita, një milion ngjyra, do të rrezatojë nëpër univers si në mëngjesin e parë.

2. Është për shkak të dëshirimit të vetë-kulturës që besëtytnia e Udhëtimit, idolet e të cilës janë Italia, Anglia, Egjipti, e mban magjepsjen e saj për të gjithë amerikanët e shkolluar. Ata që e bënë Anglinë, Italinë, apo Greqinë të respektuar në imagjinatë e bënë këtë duke u kapur shpejt aty ku ishin, si bosht i tokës. Në momentet burrërore, ne e ndiejmë se obligimi është vendi ynë. Shpirti nuk është udhëtues; njeriu i urtë rri në shtëpi dhe kur nevojat e tij, obligimet e tij, në çfarëdo rasti e thërrasin jashtë shtëpisë, apo në toka të huaja, ai është ende në shtëpi, dhe do t'i bëjë njerëzit të ndijshëm me shprehjen e tij të fytyrës, sepse ai shkon si misionar i urtisë dhe i virtytit, dhe i viziton qytetet dhe njerëzit si sovran, e jo si ngatërrestar apo shërbëtor.

Nuk kam ndonjë kundërshtim të ashpër ndaj lundrimit rreth botës, për qëllime të artit, të studimit, dhe të dashamirësisë, përderisa njeriu nuk adoptohet, apo nuk shkon jashtë me shpresën se do të gjejë diçka më të madhe se sa që di. Ai që udhëton për t'u kënaqur, apo për të marrë diçka që nuk e bart, udhëton larg vetes, dhe plakët edhe në rini në mes të gjërave të vjetra. Në Tebë, në Palmyra, vullneti dhe mendja e tij janë plakur dhe vjetruar si ato. Ai i bart gërmadhat te gërmadhat.

Udhëtimi është parajsë e budallait. Udhëtimet tona të para na i zbulojnë indiferencat e vendeve. Në shtëpi ëndërroj se në Naples, në Romë, mund të dehem me bukuri, dhe ta humb pikëllimin tim. E paketoj bagazhin tim, i përqafoj miqtë e mi, hipi në anije dhe më në fund zgjohem në Naples, dhe atje afër meje është fakti i vrazhdtë, vetja e pikëlluar, e pamëshirshme, identike, prej të cilës ika. E kërkoj Vatikanin, dhe pallatet. Më pëlqen të dehem me panoramat dhe sugjerimet, por nuk dehem. Gjiganti im vjen me mua kudo që shkoj.

3. Por tërbimi i udhëtimit është simptomë e kalbjes më të thellë që e kap tërë veprimin intelektual. Intelekti është endacak, dhe sistemi ynë i edukimit e kultivon gjendjen pa pushim. Mendja jonë udhëton kur trupat tonë detyrohen të rrinë në shtëpi. Ne imitojmë; dhe çka është imitimi pos udhëtim i mendjes? Shtëpitë tona janë të ndërtuara me shije të huaj, aftësitë tona, prirjen, dhe e përcjellin Të Kaluarën dhe Të Largtën. Shpirti i krijoi artet kudo që kanë lulëzuar. Pikërisht në mendjen e vet artisti e kërkonte modelin e vet. Ishte aplikim i mendjes së tij në gjënë që duhet të bëhet dhe kushtet për t'u vëzhguar. Dhe pse duhet ta kopjojmë modelin Dorik dhe Gotik? Bukuria, lehtësia, madhështia e mendimit, dhe shprehja origjinale janë po aq afër nesh sa kujtdo, dhe nëse artisti amerikan do ta studiojë me shpresë dhe me dashuri gjënë precize që duhet të bëhet nga ai, duke e marrë parasysh klimën, tokën, gjatësinë e ditës, ajo çka duan njerëzit, zakonet dhe formën e qeverisjes, ai do ta krijojë një shtëpi në të cilën të gjitha këto do ta gjejnë veten në vend, dhe shija dhe sentimente do të kënaqen po ashtu.

Këmbëngul në vetveten; kurrë mos imito. Në dhuratën tënde që mund ta prezentosh në çdo moment me forcën grumbulluese të kultivimit të tërë jetës; por nga talenti i adoptuar i tjetrit, ke vetëm posedim të improvizuar, të përgjysmuar. Atë që secili mund ta bëjë më së miri, askush nuk mund t'ia mësojë pos Bërësit të tij. Ku është mjeshtri që do të mund ta mësonte Shekspirin? Ku është mjeshtri që do të mund ta udhëzonte Franklin-in, apo Washington-in, apo Bacon-in, apo Newton-in? Secili njeri i madh është unik. Scipionizmi i Scipio-s është saktësisht ajo pjesë që ai nuk mund ta huazonte. Shekspiri nuk do të bëhet kurrë nga studimi i Shekspirit. Bëje atë që të është dhënë si detyrë, dhe kurrë nuk mund të shpresosh shumë apo të guxosh shumë. Në këtë moment për ty është një shprehje e guximshme dhe e madhe si ajo e daltës kolosale të Fidias, apo mistria e Egjiptianëve, apo pena e Moisiut, apo e Dantes, por e ndryshme nga të gjitha këto. Ndoshta jo me shpirtin e plotpasur, gjithëshprehës, me gjuhë të ndarë në mijëra pjesë, denjojnë ta përsëritin vetveten; por nëse mund të dëgjosh se çka thonë këta themelues, sigurisht mund t'iu përgjigjesh në të njëjtën lartësi të zërit; sepse veshi dhe gjuha janë dy organe të një natyre. Rri në regjionet e thjeshta dhe fisnike të jetës sate, bindju zemrës sate, dhe do ta riprodhosh Botën e Ardhsme prapë.

4. Ashtu siç duket përjashta Religjioni ynë, Edukimi ynë, Arti ynë, ashtu sheh shpirti ynë i shoqërisë. Të gjithë njerëzit e lëmojnë vetveten për avancimin e shoqërisë, dhe askush nuk avancohet.

Shoqëria nuk përparon kurrë. Ajo zvogëlohet po aq shpejt në një anë sa rritet në anën tjetër. Ajo kalon nëpër ndryshime të vazhdueshme; është barbare, është e civilizuar, është e krishterizuar, është e pasur, është shkencore; por ky ndryshim nuk është përmirësim. Për çdo gjë që jepet, diçka merret. Shoqëria mëson arte të reja, dhe humb instinkte të vjetra. Çfarë kontrasti ndërmjet një amerikani të veshur mirë, që lexon, shkruan e mendon, me orë, laps dhe fletëpagesë në xhepin e vet, dhe një zelandasi, pronë e të cilit është një shklop, një shtizë, një qilim, dhe një copë për t'u mbuluar kur fle! Por krahasojë shëndetin e dy njerëzve, dhe do të shohësh se njeriu i bardhë e ka humbur fuqinë e tij autoktone. Nëse udhëtari na tregon drejt, godite të egrin me sëpatë të gjerë, dhe për një ditë apo dy mishi do të ngjitet dhe do të shërohet sikur ta kishe goditur lehtas, dhe e njëjta goditje do ta dërgojë të bardhin në varr.

Njeriu i civilizuar ka ndërtuar veturë, por e ka humbur përdorimin e shputave të tij. Ai mbështetet në pantallona, por i mungon kaq shumë përkrahje e muskujve. Ai ka orë të mirë të Gjenevës, por ai dështon në shkathtësinë ta tregojë orën sipas diellit. Ai e ka një kalendar të lundrimit Greenwich, dhe është kaq i sigurt për informatat që i do, sa që njeriu në rrugë nuk e njih asnjë yll në qiell. Solsticin nuk e vëzhgon; për ekuinoksin di shumë pak; dhe i tërë kalendar i ndritur i vitit është në mendjen e tij. Fletoret e tij e dëmtojnë kujtesën e tij; libraritë e tij e mbingarkojnë zgjuarsinë e tij; zyra e sigurimit e rrit numrin e aksidenteve; dhe mund ta shqyrtojë se a nuk pengon makineria; a nuk e kemi humbur përmes përmirësimit ca energji, përmes krishterimit të ngulitur në institucione dhe forma, ca vrull të virtytit të egër. Sepse çdo Stoik ka qenë Stoik; por në botën e krishterë ku është i krishteri?

Nuk ka më shumë devijim në standardin moral se sa në standardin e lartësisë apo të madhësisë. Nuk ka njerëz më të mëdhenj tash se që ka pasur ndonjëherë. Një barazi e vetme mund të vëzhgohet ndërmjet njerëzve të mëdhenj të epokës së parë dhe asaj të fundit; as s'mundet shkenca, arti, religjioni, dhe filozofia e shekullit të nëntëmbëdhjetë të ndihmojë në edukim të njerëzve më të mëdhenj se heronjtë e Plutarkut, tre apo katër dhe njëzet shekuj më parë. Nuk përparon me kohën njerëzimi. Fosioni, Sokrati, Anaksagora, Diogjeni, janë njerëz të mëdhenj, por ata nuk lënë stil. Ai që është vërtet i stilit të tyre, nuk do të thirret sipas emrit të tyre, por do të jetë njeri i vetvetes, dhe, në të veten, themelues i një sekti. Artet dhe zbulimet e secilës periudhë janë vetëm kostumi i saj, dhe nuk i frymëzojnë njerëzit. Dëmi i makinerisë së avancuar mund ta kompensojë të mirën e saj. Hadsoni dhe Behringu kanë arritur kaq shumë në anijet e tyre të peshkimit, sa t'i mahnitin Parry-n dhe Franklinin, pajisjet e të cilëve i shteruan resurset e shkencës dhe të artit. Galileo, me një dylbi të teatrit, zbuloi seri më të shkëlqyeshme të fenomeneve qiellore se sa kushdo që atëherë. Kolombo e gjeti Botën e Re në një anije të pazbukuar. Është e çuditshme të shihet mospërdorimi periodik dhe kalbja e mjeteve dhe e makinerisë, që prezentoheshin me lavdërim të zhurmshëm disa vjet apo shekuj më herët. Gjeniu i madh kthehet në njeri thelbësor. Ne i kemi futur avancimet e artit të luftës ndërmjet triumfeve të shkencës, dhe prapë Napoleoni e pushtoi Evropën me shator, që konsistonte në guxim lakuriq, dhe çlirimin nga të gjitha ndihmat. Perandori e quante të pamundur të mbahet ushtri e përkryer, thotë Las Casas, "pa i hequr armët, depot, komisarët dhe karrocat tona, derisa, në imitim të zakonisht romak, ushtari do ta pranonte furnizimin e tij të drithit, ta bluante në mullirin e tij të dorës, dhe ta piqte bukën e tij vetë."

Shoqëria është valë. Vala lëviz përpara, por uji nga i cili përbëhet jo. E njëjta grimcë nuk ngrihet nga lugina në majë. Uniteti i saj është vetëm dukuri. Personat që e përbëjnë një popull sot, vitin tjetër vdesin, dhe përjetimi i tyre me ta.

Dhe prandaj mbështetja në Pronë, përfshirë edhe mbështetjen në qeveritë që e mbrojnë atë, është dëshira për mbështetje në vetveten. Njerëzit e kanë larguar shikimin nga vetvetja dhe nga gjërat kaq gjatë, sa që kanë arritur në pikën t'i vlerësojnë institucionet religjioze, të mësimit, dhe civile si roja të pronës, dhe i kundërshtojnë sulmet ndaj tyre, sepse i ndiejnë ato si sulme ndaj pronës. Ata e masin vlerësimin e tyre të njëri-tjetrit me atë se kush çka ka, dhe jo se kush çka është. Por një njeri i kultivuar turpërohet nga prona e vet, nga respekti i ri për natyrën e vet. Sidomos ai e urren atë që e ka, nëse e sheh se është aksidentale, - ka ardhur tek ai sipas trashëgimisë, apo dhuratës, apo krimit; atëherë ai ndihet se nuk është duke e pasur; nuk i takon atij, nuk ka rrënjë në të, dhe ajo thjesht rri aty, sepse asnjë revolucion apo asnjë hajdut nuk e merr. Por ajo që është një njeri gjithmonë merret domosdo, dhe ajo që e merr një njeri është pronë e gjallë, që nuk e pret shenjën e sunduesve, apo të turmave, apo revolucionet, apo armën, apo stuhinë, apo bankrotimet, por gjithmonë e përtërin vetveten sa herë që merr frymë njeriu. "Fati apo copa jote e jetës," ka thënë Kalifi Ali, "është duke të kërkuar; prandaj pusho së kërkuari ti atë." Varësia jonë nga këto të mira të huaja na çon në respektin tonë të nënshtuar për numra. Partitë politike mblidhen në kongrese të shumta; sa më i madh bashkëpërkimi, dhe me secilën zhurmë të njoftimeve, Delegacioni nga Essex!

Demokratët nga New Hampshire! Liberalët nga Maine! atdhetari i ri ndihet më i fuqishëm se sa më parë për një mijë sy dhe krahë të rinj. Në mënyrë të ngjashme reformuesit i thirrin kongreset, dhe votojnë dhe marrin vendime në turma. Jo, O miq!, ashtu nuk do të denjojë Zoti të hyjë dhe të jetojë në ju, por përmes një metode saktësisht të kundërt. Vetëm kur njeriu e largon tërë përkrahjen e jashtme, dhe qëndron vetë, atëherë e shoh të jetë i fuqishëm dhe që triumfon. Ai është më i dobët për secilin anëtar të flamurit të vet. A nuk është një njeri më i mirë se një qytezë? Mos kërko asgjë nga njerëzit, dhe në ndryshimin e pafundmë, vetëm prej shtyllës tënde të fortë të shfaqet mbajtësi i çdo gjëje që të rrethon ty. Ai që e di se fuqia është e lindur, se është i dobët sepse e ka kërkuar të mirën jashtë tij dhe diku tjetër, dhe, duke e kuptuar këtë, e gjuan vetveten pa lëkundje në mendimin e vet, menjëherë e drejton vetveten, qëndron në pozitë vertikale, i komandon gjymtyrët e veta, bën mrekullira; ashtu siç është një njeri që rri në këmbët e veta më i fuqishëm se sa një njeri që rri në kokën e vet.

Pra përdore tërë atë që quhet Fat. Shumë njerëz luajnë kumar me të, dhe e fitojnë të tërin, dhe e humbin të tërin, derisa rrota e tij rrotullohet. Por ti leri si paligjshme këto fitore, dhe merru me Shkakun dhe Efektin, sekretarët e Zotit. Në Vullnet puno dhe merr, dhe ti e ke lidhur me zinxhirë rrotën e Shansit, dhe do të ulesh tash e tutje pa frikë nga rrotullimet e saj. Një fitore politike, një ngritje e çmimeve të qirasë, shërimi nga sëmundja jote, apo kthimi i mikut tënd që mungonte, apo ndonjë ngjarje e leverdishme, ta ngrit disponimin, dhe mendon se po përgatiten ditë të mira për ty. Mos e beso këtë. Asgjë nuk mund të ta sjellë paqen pos ti vetë. Asgjë nuk mund të ta sjellë paqen pos triumfi i principeve.

Ky publikim mund të gjendet online në faqet:

<http://www.syri3.com/>

<http://sa-kra.ch/>

Faqja në Facebook: |:(|:) Publikimet RB

<http://sites.google.com/site/kalabuli/>

Përkthyesi i falënderon autorët e ueb-faqeve
për kontributin në shpërndarjen e dijes